

Mokum Zeepstad

Zeep maken/zieden.

Een **zeepzieder** is iemand die beroepsmatig zeep maakt. Oorspronkelijk ging men bij het maken van zeep uit van natuurlijke vetten zoals reuzel, boter, levertraan, hennepolie, lijnolie, raapolie of een mengsel van die oliën. Deze vetten hebben gemeen dat ze bestaan uit triglyceriden, esters van vetzuren en glycerine. Zeepzieden als handwerk komt sinds de twintigste eeuw niet meer voor op commerciële basis. Het vet werd eerst op een vuur in een grote koperen ketel gekookt (*zieden* betekent koken, denk aan: *ziedend van woede* oftewel *koken van woede*) met loog, meestal een mengsel van potas en kalkloog. Hierdoor verzepte het vet. Het mengsel van olie en loog moest geroerd worden tot er een homogene massa ontstond. Deze massa dikte in door afkoeling, in een paar dagen ontstond zo een zachte zeep. Een bekende zeepziederij was Zeepziederij "De Adelaar" uit Wormerveer, gelegen aan de Zaan.

(foto) bron <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeepzieder>

De voormalige zeepziederij "De Adelaar" te Wormerveer

Bron: <https://zijlstraschipper.nl/project/architect-industrieel-monument-wormerveer/>

zie ook: <https://hvwormerveer.nl/index.php?page=de-adelaar>

leuk: <https://vandermeerdienstengroep.nl/restauratie-adelaar-wormerveer/>

Nieuwezijds Voorburgwal. Links de nummers 262-258, rechts de nummers 143- 165. Links op de wallekant de windas en putgalg van zeepziederij 'de Klock', voorheen het 'Delftse Wapen' of de 'Witte Eenhoorn', en Wijdesteeg 6. Rechts op nummer 143 de Nieuwe Kerk.

Bron: <https://archieff.amsterdam/beeldbank/detail/e498754d-2bc7-f6e7-5c72-d67a96841311>

Amsterdam was een bekende Zeepstad

De Amsterdamse zeepziederijen produceerden vanaf de vijftiende eeuw zeep van hoge kwaliteit. Vooral in de eerste helft van de zeventiende eeuw deed de zeepindustrie goede zaken. Aan de Wijdesteeg, bij de Nieuwezijds Voorburgwal, stond zeepziederij De Klock. Het bedrijf staat links op de tekening. Rechts op de achtergrond steekt de Nieuwe Kerk boven de huizen uit. Zeepziederij De Klock bij de Nieuwezijds Voorburgwal was te herkennen aan de afbeelding van een klok op de gebouwen. Vroeger was hier brouwerij Het Delftsche Wapen gevestigd, ook wel De Witte Eenhoorn genoemd. De windas (een hijswerktuig) en de putgalg (om water mee te putten) herinneren daar nog aan. De unieke Amsterdamse groene zeep stond in heel Europa goed bekend. De groene zeep werd gemaakt van hennepolie en raapolie. Het goedgekeurde product kreeg een stempel met het stadswapen. In 1413 had het stadsbestuur bepaald dat zeepziederijen zich vanwege het brandgevaar aan de rand van de stad moesten vestigen. In de zestiende eeuw doken de zeepfabriekjes weer op in het centrum, vooral in de buurt van het Damrak. Het brandgevaar was toen veel kleiner, omdat de meeste bedrijfsgebouwen inmiddels van steen waren.

Bron:

<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/stukken/verdwenen-amsterdam/zeepziederij/>

Brand in de zeepziederij 'De Bruinvisch' op 18 april 1682, Looiersgracht ter hoogte van 45-49

Bron <https://archief.amsterdam/beeldbank/detail/808e5aa1-e055-0c1f-f16b-f8159d55032e/media/335b1f3b-73f7-a493-a61c-9655f2dc34c7?mode=detail&view=horizontal&q=zeepziederij&rows=1&page=1>

Schoolplaat van 'De zeepzieder'

bron: <http://www.historischkader.nl/wordpress/zeep/>

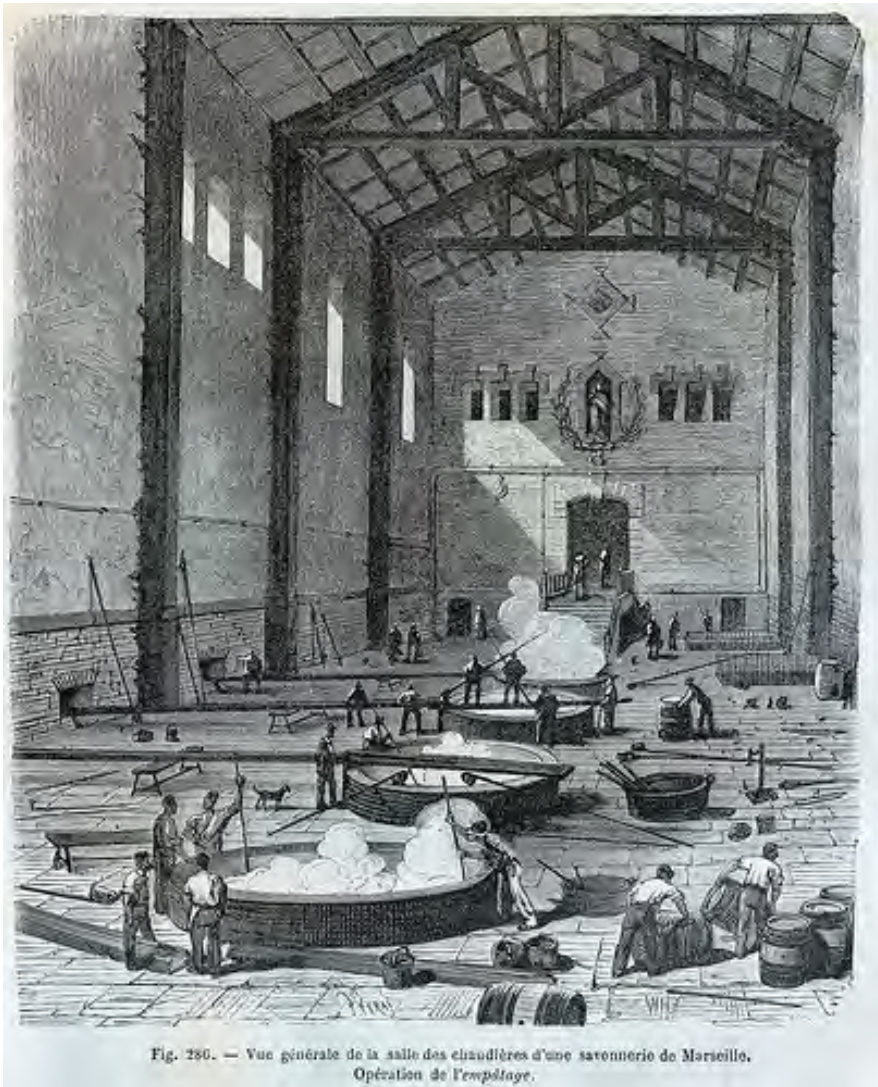

Fig. 280. — Vue générale de la salle des chaudières d'une savonnerie de Marseille.
Opération de l'empôtage.

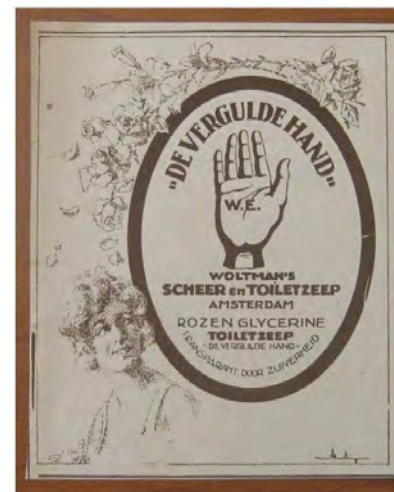
De ketelruimte van een 19e eeuwse zeepfabriek in Marseille.

Bron: <http://www.historischkader.nl/wordpress/zeep/>

Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/De_Vergulde_Hand

'Gijsbreght vond het huidige lelijke plastieke bakje (↑) van zo'n eeuwenoude fabriek drie keer niks! Hij belde de fabriek,...en wat tje ze vervaardigden een authentiek geelblauw keramieken kuipje met opschrift dat Gijsbreght op zijn verjaardag ontving en dat ie al vele jaren tot volle tevredenheid gebruikt! Wie heeft er ook eentje?'

Wie scheert met verstand.
Zeep in met „De Vergulde Hand“

Bron bron <https://www.lunenberg.info/zeep-op-t-water>

Damrak 15

Bron <https://www.lunenberg.info/zeep-op-t-water>

Damrak 15-16 (ged.) - 19 v.r.n.l., op nummer 18 Hotel Baltimore/bron:
<https://archieff.amsterdam/beeldbank/detail/67b9ecf6-ec9d-7153-8f2a-f378d2bc734e/media/3c45f523-c25e-a89e-f279-cddcf4107d69?mode=detail&view=horizontal&q=damrak%2015&rows=1&page=4>

Damrak 15-16 met rechts de Kapelsteeg 1-23, na 1913 de Haringpakkerssteeg, en geheel rechts een deel van Damrak 12. Damrak 16, 14 en 13 met recht de Kapelsteeg 1-23, sinds 1913 de Haringpakkerssteeg en geheel rechts een deel van Damrak nummer 12. In het midden op nr. 15 : Zeepziederij 'De Vergulde Hand'. Tekening van Misset / januari 1906.

Bron <https://archief.amsterdam/beeldbank/detail/821afe06-8397-a248-7cac-26652e57e8ac/media/fa001ad9-8eee-e763-71c8-8da34a094516?mode=detail&view=horizontal&q=damrak%2015&rows=1&page=13>

Damrak 15-16 met rechts de Kapelsteeg 1-23, na 1913 de Haringpakkerssteeg, en geheel rechts een deel van Damrak 12. Damrak 16, 14 en 13 met recht de Kapelsteeg 1-23, sinds 1913 de Haringpakkerssteeg en geheel rechts een deel van Damrak nummer 12. In het midden op nr. 15 : Zeepziederij 'De Vergulde Hand'. Aquarel van Misset / januari 1906. Bron:

<https://archief.amsterdam/beeldbank/detail/87a41c3c-426c-c70b-30d3-1d10778984a7/media/c683d57f-6ab9-0a3c-c26b-cdac65afcb7b?mode=detail&view=horizontal&q=damrak%2015&rows=1&page=15>

Damrak 15-16 Zeepfabriek "de Vergulde Hand". Glas-in-loodraam in deur tussen kantoor en directiekamer.

Bron <https://archief.amsterdam/beeldbank/detail/54aa0486-2db7-86a1-a988-0bf20dc0e093/media/e3508015-f415-daad-1529-5a6196361249?mode=detail&view=horizontal&q=damrak%2015&rows=1&page=105>

Gevelsteen van 'Zeepfabriek De Vergulde Hand', Damrak 15. Foto uit 1950.

Bron <https://archief.amsterdam/beeldbank/detail/b72d6108-1439-1a63-0fac-4a8e47e6a95d/media/0dd7279c-18a7-3dd3-3123-dd7d89d344a8?mode=detail&view=horizontal&q=damrak%2015&rows=1&page=141>

Overvette crèmezeep van de oudste zeepfabriek ter wereld

Amsterdam Soapcity

Groet, Schöne Gijssie!

